

STORTINGET

Innst. 338 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Dokument 8:192 S (2017–2018)

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås, Arne Nævra, Eirik Faret Sakariassen og Lars Haltbrekken om innføring av et produksjonsvederlag for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret innenfor territoriallinjen

Til Stortinget

Sammendrag

Representantene Torgeir Knag Fylkesnes, Audun Lysbakken, Kirsti Bergstø og Heikki Eidsvoll Holmås fremmet 25. april 2017 et forslag om å innføre et produksjonsvederlag for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret innenfor territoriallinjen, jf. Dokument 8:103 S (2016–2017) og Innst. 348 S (2016–2017). I behandlingen av forslaget vedtok stortingsflertallet følgende:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang et arbeid med å utrede en avgift pr. kilo eksportert ubearbeidet fisk og komme tilbake til Stortinget i statsbudsjettet for 2018, slik at vederlaget kan tre i kraft senest 1. juli 2018.»

I statsbudsjettet for 2018 la ikke regjeringen fram et forslag til en slik avgift slik Stortinget ba om. Dette ble blant annet begrunnet med at regjeringen så det slik at en eksportavgift ville være i strid med EFTA-konvensjonen.

Forslagsstillerne mener det fremdeles finnes gode grunner til å innføre en avgift på oppdrettsfisk. Dersom det er krevende med en eksportavgift, er en alternativ løsning å innføre en produksjonsavgift på all oppdretts-

fisk som produseres i Norge, uavhengig av om den eksporteres eller ei.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag i dokumentet:

«Stortinget ber regjeringen utrede en avgift pr. kilo produsert fisk fra oppdrettsanlegg og legge frem forslag om dette i Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2019. Produksjonsvederlaget skal innføres senest 1. juli 2019.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ruth Grung, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen og Terje Aasland, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Ingunn Foss, Kårstein Eidem Løvaas og Tom-Christer Nilsen, fra Fremskrittspartiet, Kjell-Børge Freiberg og Morten Ørsal Johansen, fra Senterpartiet, Geir Adelsten Iversen og lederen Geir Pollestad, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, er enig med forslagsstillerne i at oppdrettsnæringen har vist seg å bli en stor og viktig suksessnæring for Norge.

Komiteen viser til at forslagsstillerne ønsker å få utredet en avgift pr. kilo produsert laks og regnbueørret fra oppdrettsanlegg og legge frem forslag om dette i Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2019. Avgiften skal følge fordelingsnøkkelene i havbruksfondet.

Komiteen viser til statsrådens svarbrev, datert 30. april 2018 (vedlagt innstillingen), hvor statsråden

meddeler komiteen at regjeringen ønsker å utrede en grunnrenteskatt på havbruk med innføring i 2020.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre peker også på at de eventuelle inntekter en slik skatt genererer, kan bedre det finanspolitiske handlingsrommet. Dette gir mulighet for å redusere skadelige skatter og avgifter.

Disse medlemmer merker seg videre at statsråden mener at en grunnrenteskatt er en mer treffsikker og rettferdig løsning for næringen og de berørte kommunene. I motsetning til en produksjonsavgift vil en grunnrenteskatt tilpasse seg lønnsomheten i næringen.

Disse medlemmer merker seg at statsråden viser til at Havbruksfondet, som fordeler inntekter fra kapasitetsøkninger i oppdrettsnæringen, er opprettet for å ivareta hensynet til inntekter til kommuner som legger til rette for oppdrettsnæringen.

Disse medlemmer merker seg at det nye systemet for vekst i havbruksnæringen kan innebære tildeling av ny tillatelseskapasitet annethvert år. Statsråden viser i sitt svarbrev til at kommunene kan få betydelige inntekter fra Havbruksfondet, rent beregnings-teknisk anslått til 2,3 mrd. kroner i økte inntekter i 2018.

Disse medlemmer mener det vil være naturlig å ta en helhetlig stilling til hvordan hensynet til kommunenes inntekter fra oppdrettsnæringen skal ivaretas, når grunnrenteskatten er utredet.

Disse medlemmer merker seg at samtlige høringssvar påpeker behovet for en grundig utredning av en eventuell grunnrentebeskatning for å sikre treffsikkerhet og legitimitet i næringen og samfunnet for øvrig.

Disse medlemmer vil også påpeke at flertallet av høringssvarene foretrekker grunnrentebeskatning framfor en produksjonsavgift slik forslagsstillerne skisserer det.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener vertskommunene må sikres stabile og forutsigbare inntekter for bruk av areal og for å tilrettelegge for nytt areal for oppdrettsnæringen, også når det ikke er vekst. Sjømatnæringen er en av våre viktigste kystnæringer og må sikres helhetlige rammebetingelser til å skape flere lønnsomme arbeidsplasser og økt verdiskaping.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til høringsinnspill fra Nettverk fjord- og kystkommuner (NFKK), som representerer 76 kommuner og 65 pst. av lokalitets-MTB i Norge. NFKK mener ordningen med en produksjonsavgift må innføres fra 1. juli 2019, parallelt med en grundig utredning av hele skatte- og avgiftsspørsmålet der forslagene sees i sammenheng. De foreslår et NOU-utvalg som utreder grunnrenteskatt/naturressursskatt som eventuelt kan

avløse havbruksfond og produksjonsavgift slik at kommunene oppebærer et riktig vederlag. Eksisterende havbruksfond må videreføres inntil et eventuelt bedre alternativ er utredet og vedtatt av Stortinget, og både næringen og berørte kystkommuner må bli representert i utvalget.

Disse medlemmer viser til høringsinnspill fra LO, NNN og Fellesforbundet, som ber Stortinget avvise forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og be regjeringen om å foreta en grundig gjennomgang av dagens skatte- og avgiftsordninger, samt ordningen med havbruksfond, for å se om de inntekter de gir, fordeles til kommunene på en fornuftig og rettferdig måte, samt grunnrentebeskatning. For at utredningen skal ha høyest mulig legitimitet i næringen og samfunnet for øvrig, anbefaler LO at den gjøres gjennom en Norsk Offentlig Utredning (NOU). Det forutsettes at man unngår dobbeltbeskatning, og at kommunene som har avsatt areal, tilføres forutsigbare årlige midler.

Disse medlemmer viser til høringsinnspill fra Sjømat Norge, som går imot innføring av en produksjonsavgift og mener det vil svekke konkurransekraften i næringen og kan føre til at investeringer og arbeidsplasser skjer i andre land. De mener at de ulike forslagene om økt beskatning må utredes grundig, og anbefaler en offentlig utredning av hvordan ulike skatte- og avgiftsregimer vil slå ut i næringen. De viser til at det er vanlig praksis at store skattespørsmål utredes gjennom en NOU. De støtter at kommunene som legger til rette for havbruksaktivitet, sikres forutsigbare inntekter. Laks- og ørretoppdrett er produksjon av sunn mat som konkurrerer med andre matvarer som er både skjermet og subsidiert. Dobbeltbeskatning må unngås, og havbruksselskapene betaler allerede i dag betydelig særskatt gjennom vederlaget for ny konsesjonskapasitet.

Disse medlemmer viser til høringsinnspill fra Norske Sjømatbedrifters Landsforening (NSL), som anbefaler å avvise forslaget om produksjonsvederlag og anbefaler en NOU. De mener blant annet at forslaget kan gjøre det enda vanskeligere for lokalt eide selskap å investere. Eventuelle endringer i skatteregimet for havbruksnæringen må skje ved en helhetlig gjennomgang, at konkurransekraften opprettholdes, at det totale skatetrykket for næringen holdes uendret, samt at vertskommunene sikres økte og mer forutsigbare inntekter for de arealer de stiller til disposisjon.

Disse medlemmer viser til at Norsk Industri motsetter seg innføring av en produksjonsavgift, fordi særnorske avgifter og beskatning kan føre investeringer, og dermed arbeidsplasser, ut av Norge. Næringen er inne i en viktig omstillingsfase. Det vil kreve forsterket forskningsinnsats og store investeringer å eliminere problemfaktorer som rømming og lakselus. De anbefaler en NOU om hvordan ulike skatte- og avgiftsregimer vil slå ut i næringen. En grunnleggende forutsetning må

være at konkurransekraften til norsk havbruksnæring ikke svekkes. De er positive til at vertskommunene sikres forutsigbare inntekter uten at skattetrykket økes. De viser også til NOU 2013:10 – Naturens goder, om verdier av økosystemtjenester, der et samlet utvalg ikke foreslo innføring av grunnrente for oppdrettsnæringen.

Marine Harvest ASA mener det ikke bør innføres en ny avgift for havbruksnæringen, men at det bør utarbeides en NOU om hvordan ulike skatte- og avgiftssystem vil slå ut for næringen. De fremhever at konkurransekraften til norsk havbruksnæring ikke må svekkes, og at kommunene skal sikres forutsigbare inntekter uten at det totale skattetrykket for næringen økes. Utredningen må inkludere produksjonsavgift, arealavgift, grunnrente og innretning av eksisterende skatter og avgifter, herunder havbruksfondet, FHF-avgiften, eksportavgiften, innretning på eiendomsskatt og selskapsskatt. Konesjonsavgiften og forvaltning og organisering av Havbruksfondet, må vurderes herunder hvorvidt utbetalinger kan skje over flere år for å sikre forutsigbarhet for kommunene.

Disse medlemmer registrerer at samtlige høringsinstanser ønsker en helhetlig utredning og helst en NOU.

Disse medlemmer mener at det må utarbeides en NOU som behandler ulike former for beskatning av havbruksnæringen, inklusive produksjonsavgift og ressursrente. Utredningen må også omfatte Havbruksfondet og prising av konsesjonene. Eksisterende skattlegging av næringen må inkluderes i utredningen. Det er en forutsetning at det ikke skal forekomme dobbeltbeskatning, og at kommuner som har satt av areal, skal tilføres forutsigbare årlige midler. Utredningen må videre vurdere den internasjonale konkurransesituasjonen og ta for seg både forutsetningen for lønnsomhet i havbruksnæringen og risikoen som er forbundet med biologisk produksjon i sjø. Utredningen må også belyse de ringvirkninger som havbruksnæringen har, og hvordan dette fordeles mellom ulike deler av landet, samt hvordan skatte- og avgiftssystemet påvirker sysselsettingen, industrialiseringen i Norge og forholdet mellom norsk og utenlandsk eierskap.

Disse medlemmer understreker at spørsmålet om innføring av en eventuell særskatt eller grunnrenteskatt på havbruk er faglig og politisk komplisert, og at både representanter fra havbruksnæringen, leverandørene til næringen, partene og havbrukskommuner derfor må ta del i det kommende utredningsarbeidet. Disse medlemmer mener det er viktig at næringen får forutsigbare rammebetingelser, og ber regjeringen Ferdigstille NOUen slik at spørsmålet om beskatning av havbruksnæringen kan sluttføres i Stortinget våren 2020.

Disse medlemmer mener at beskatningen av næringen må innrettes slik at næringen har et godt

grunnlag for kunnskapsutvikling, innovasjon, investeringer og vekst som bidrar positivt til å sikre og videreutvikle Norges varige konkurransefortrinn som en verdensledende sjømatnasjon.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at forslagsstillerne mener at norske kommuner bør få tilført en del av verdiskapingen innen oppdrettsnæringen gjennom en form for skattlegging. Dette medlem støtter intensjonen i representantforslaget og viser samtidig til at det ble flertall for forslaget i Innst. 348 S (2016–2017) om å utrede en avgift per kilo eksportert ubearbeidet fisk. I statsbudsjettet for 2018 la ikke regjeringen fram et forslag til en slik avgift slik Stortinget ba om. Dette ble blant annet begrunnet med at regjeringen vurderte en eksportavgift til å være i strid med EFTA-konvensjonen. Dette medlem forholder seg til denne konklusjonen, men mener, i likhet med forslagsstillerne, at det finnes andre mulige løsninger for beskatning av oppdrettsnæringen som vil sikre vertskommunene en større andel av verdiskapingen enn i dag. Dette medlem mener det er et viktig prinsipp at kommuner som stiller areal til disposisjon, får en andel av verdiskapingen.

Dette medlem registrerer at regjeringen den 27. april i år varslet at den vil utrede og eventuelt foreslå en grunnrenteskatt på havbruk med innføring i 2020. Det er en tilnærming til spørsmålet om beskatning av oppdrettsnæringen som dette medlem finner interessant. Likevel mener dette medlem at også en avgift per kilo produsert fisk, med nødvendig fleksibilitet i forhold til priser i markedet og driftsmarginer for det enkelte selskap, kan være en aktuell modell for beskatning av oppdrettsnæringen.

Dette medlem støtter at regjeringen igangsetter et utredningsarbeid der ulike modeller for beskatning av oppdrettsnæringen blir utredet og lagt frem for Stortinget. Dette medlem vil likevel presisere at forutsetningen om at vertskommunene skal få tilført en del av verdiskapingen gjennom beskatning av oppdrettsnæringen, må ligge til grunn for utredningen. Dette er også i tråd med prinsippet som har ligget til grunn for Havbruksfondet, der inntektene fordeles med 70 pst. til kommuner, 20 pst. til staten og 10 pst. til fylkeskommuner. Samme fordelingsnøkkel vil være aktuell for fordeling av grunnrente/produksjonsavgift.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å nedsette et partsammensatt utvalg som skal utarbeide en NOU som behandler ulike former for beskatning av havbruksnæringen, herunder produksjonsavgift og grunnrentebe-

skatning/ressursrenteavgift. Ett av målene med utredningen er at vertskommuner skal sikres stabile og forutsigbare årlige inntekter for bruk av areal og for å tilrettelegge for nytt areal for oppdrettsnæringen også når det ikke er vekst. Utredningen må også vurdere den internasjonale konkurransesituasjonen for havbruksnæringen, forutsetninger for lønnsomhet, risikoen ved biologisk produksjon i sjø, samt hvordan skatte- og avgiftssystemet påvirker sysselsettingen og industrialisering i Norge og forholdet mellom norsk og utenlandsk eierskap. Beskatningen må innrettes slik at næringen har et godt grunnlag for kunnskapsutvikling, innovasjon, investeringer og bærekraftig vekst.

Saken må slutføres i Stortinget våren 2020, med sikte på mulig ikrafttredelse medio 2020. Havbruksfondets innretning og fordeling sees i sammenheng med annen beskatning.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene har blitt enige om et forslag om å sette ned et NOU-utvalg som skal se på ulike former for beskatning av havbruksnæringen og vurdere Havbruksfondets innretning. Disse medlemmer mener dette forslaget er såpass omfattende og åpent at det i praksis åpner muligheten for å gå bort fra forslaget om å innføre en ny produktionsavgift eller grunnrente hvor vertskommunene får en rettferdig andel. Forslaget åpner også for en omlegging av den etablerte ordningen med havbruksfond. En slik løsning vil disse medlemmer advare mot. Med en slik løsning risikerer man at oppdrettselskapene ikke blir pålagt å betale mer til lokalsamfunnene der verdiskapingen skjer. Disse medlemmer viser til at bakgrunnen for at forslaget om produktionsavgift ble fremmet, var å få til en mer rettferdig fordeling fra oppdrettsnæringen til oppdrettskommunene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet er opptatt av at kommuner som stiller areal til disposisjon for oppdrett, skal beholde en andel av verdiskapingen. Disse medlemmer mener ordningen med havbruksfond fungerer etter intensjonen. Ulempen er at tilførselen av inntekter i fondet er avhengig av vekst og dermed lite forutsigbar. Disse medlemmer mener det vil være naturlig at oppdrettselskapene bidrar noe mer til vertskommunene gjennom innføring av en avgift på produksjon. Dagens ordning med havbruksfond beholdes.

Disse medlemmer mener oppdrettsnæringen er uegnet for grunnrentebeskatning. Ny teknologi og nye produktionsmetoder vil også gjøre at næringen er mindre stedbunden. Disse medlemmer frykter at en kraftig økning i beskatningen slik regjeringen legger

opp til, vil skape usikkerhet for produksjon i Norge og norske arbeidsplasser.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet 2019 legge frem forslag til en avgift per produsert kilo laks og regnbueørret, som i sin helhet skal tilfalle vertskommunene.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er opptatt av å beholde et mangfold av aktører i oppdrettsnæringen. Det er en bekymring for at dagens konsesjonssystem og betaling for vekst gjør at næringen blir svært kapitalkrevende. Disse medlemmer mener derfor det må utredes et system som erstatter dagens kjøp av konsesjoner med et system med utleie av konsesjoner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Innst. 348 S (2016–2017), hvor et flertall gikk inn for å utrede en avgift per kilo ubearbeidet og eksportert laks og regnbueørret med sikte på innføring senest 1. juli 2018. Flertallet anførte også at inntektene skulle følge fordelingsnøkkelen i Havbruksfondet. Regjeringen mente en slik avgift ville være i strid med EFTA-konvensjonen og prinsipper om vekstfremmende skattesystem, og varslet i statsbudsjettet at de ikke hadde til hensikt å gjennomføre anmodningsvedtaket.

Dette medlem mener realiteten i saken ikke har endret seg siden den tid. Det er fortsatt gode grunner til å innføre en beskatning av grunnrenten som oppdrettsnæringen nyter godt av i dag. Ifølge forskere beløper grunnrenten i oppdrettsnæringen seg til 27 mrd. kroner, større enn for vannkraft, men fortsatt har vi ikke etablert beskatning slik at fellesskapet får noe tilbake for bruk av fellesskapets ressurser.

Dette medlem er tilfreds med at regjeringen også ser rimeligheten i å innføre en slik beskatning, og viser til regjeringens forslag til skisse til modell for grunnrentebeskatning. Det er spesielt to større forskjeller i de to foreslåtte modellene som det er viktig å avklare. Der forslagsstillers modell tar utgangspunkt i en avgift basert på produsert kilo fisk, tar regjeringens modell utgangspunkt i beregnet overskudd i selskapene. Og der forslagsstiller tar utgangspunkt i at fordelingsnøkkelen skal følge den allerede etablerte for Havbruksfondet, er regjeringens utgangspunkt at avgiften i sin helhet skal gå til staten som en fiskal avgift.

Dette medlem vil understreke viktigheten av at vertskommunene mottar en vesentlig andel av inntektene fra en slik avgift, og viser til den brede enigheten omkring fordelingsnøkkelen i Havbruksfondet.

Dette medlem ser utfordringene ved ikke å knytte avgiftene til overskudd, men er bekymret for mulighetene dette gir for skattetilpasning og økt byråkrati.

Dette medlem mener derfor en modell hvor en avgift per produsert kilo fisk justeres ut fra endring i priser i markedet, vil kunne kombinere de to ulike hensynene bedre.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 foreslå en avgift per produsert kilo laks og regnbueørret, som justeres ut fra laks- og ørretprisene og følger fordelingsnøkkelen i havbruksfondet.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet 2019 legge frem forslag til en avgift per produsert kilo laks og regnbueørret, som i sin helhet skal tilfalle vertskommunene.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 foreslå en avgift per produsert kilo laks og regnbueørret, som justeres ut fra laks- og ørretprisene og følger fordelingsnøkkelen i havbruksfondet.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget ber regjeringen om å nedsette et partsammensatt utvalg som skal utarbeide en NOU som behandler ulike former for beskatning av havbruksnæringen, herunder produksjonsavgift og grunnrentebeskatning/ressursrenteavgift. Ett av målene med utredningen er at vertskommuner skal sikres stabile og forutsigbare årlige inntekter for bruk av areal og for å tilrettelegge for nytt areal for oppdrettsnæringen også når det ikke er vekst. Utredningen må også vurdere den internasjonale konkurransesituasjonen for havbruksnæringen, forutsetninger for lønnsomhet, risikoen ved biologisk produksjon i sjø, samt hvordan skatte- og avgiftssystemet påvirker sysselsettingen og industrialisering i Norge og forholdet mellom norsk og utenlandsk eierskap. Beskatningen må innrettes slik at næringen har et godt grunnlag for kunnskapsutvikling, innovasjon, investeringer og bærekraftig vekst.

Saken må sluttføres i Stortinget våren 2020, med sikte på mulig ikrafttredelse medio 2020. Havbruksfondets innretning og fordeling sees i sammenheng med annen beskatning.

Oslo, i næringskomiteen, den 1. juni 2018

Geir Pollestad

leder

André N. Skjelstad

ordfører

VEDLEGG 1**Brev fra Nærings- og fiskeridepartementet v/statsråd Per Sandberg til næringskomiteen, datert 30. april 2018****Representantforslag 8:192 S (2017-2018) om innføring av et produksjonsvederlag for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret innenfor territoriallinjen**

Det vises til brev av 19. april 2018, hvor det blir bedt om Nærings- og fiskeridepartementets vurdering av representantforslaget om innføring av et produksjonsvederlag for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret innenfor territoriallinjen.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en avgift pr. kilo produsert fisk fra oppdrettsanlegg og legge frem forslag om dette i Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2019. Produksjonsvederlaget skal innføres senest 1. juli 2019.»

Eksportverdien av oppdrettet laks og ørret har økt mye de siste årene, og næringsaktørene oppnår gode resultater. Lønnsomheten i havbrukssektoren har vært svært god i flere år og langt bedre enn i industrien. Verdien av oppdrettselskaper på Oslo Børs er om lag 180 mrd. kroner, og verdien er mer enn tredoblet på fire år. Gjennomsnittlig avkastning på kapitalen (totalrentabilitet) var hele 17,3 pst. i perioden 2008 til 2016. For industrien var den i samme periode 6 pst.

Jeg mener likevel det vil være uheldig for næringen å innføre en ny, lønnsomhetsuavhengig avgift per kilo produsert fisk. Regjeringen mener at vi i stedet bør utrede og eventuelt foreslå en grunnrenteskatt på havbruk med innføring i 2020.

Ved behandlingen av Dokument 8:103 S (2016–2017) og tilhørende Innst. 348 S (2016–2017) gjorde Stortinget 8. juni 2017 følgende anmodningsvedtak (vedtak nr. 854 (2016–2017)):

«Stortinget ber regjeringen sette i gang et arbeid med å utrede en avgift pr. kilo eksportert ubearbeidet fisk og komme tilbake til Stortinget i statsbudsjettet for 2018, slik at vederlaget kan tre i kraft senest 1. juli 2018.»

En eksportavgift på ubearbeidet oppdrettsfisk ble vurdert og ikke foreslått innført av regjeringen i Prop. 1 LS (2017-2018) *Skatter, avgifter og toll 2018*. Begrunnelsen var blant annet at en eksportavgift på ubearbeidet oppdrettsfisk innebærer en rekke økonomiske utfordringer. En slik bruttoavgift vil bryte klart med prinsippene for et vekstfremmende skattesystem. Mange av svakhetene ved en eksportavgift gjør seg også gjeldende for en produksjonsavgift som skissert i representantforslaget.

En avgift per kilo produsert fisk vil ikke avhenge av lønnsomheten i virksomheten. En avgift vil derfor ikke virke nøytralt på drifts- og investeringsbeslutninger i oppdrettssektoren. Ressurser som er lønnsomme å utnytte for samfunnet, kan da bli ulønnsomme for private aktører. De negative virkningene av en produksjonsavgift vil være særlig store når lønnsomheten er marginal eller negativ siden avgiften skal betales selv om det er underskudd.

I Prop. 1 LS (2017-2018) *Skatter, avgifter og toll 2018* ble det pekt på at dersom en ønsker å trekke inn deler av meravkastningen i oppdrettsnæringen, vil et bedre alternativ være en form for ressursrenteskatt, eksempelvis slik en har på kraftanlegg. Grunnrente er et særlig godt skattegrunnlag. I motsetning til de fleste andre skatter og avgifter vil en nøytral grunnrenteskatt ikke ha skadelige virkninger på økonomien. Prosjekter som er lønnsomme før grunnrenteskatt, vil også være lønnsomme etter grunnrenteskatt.

Havbrukskonsesjoner utstedes av staten og gir beskyttet rett til næringsutøvelse. Det er derfor rimelig at en andel av grunnrenten tilfaller fellesskapet. Regjeringen vil derfor utrede og eventuelt foreslå en grunnrenteskatt på havbruk som vil omfatte laks, ørret og regnbueørret med innføring i 2020. Nærings- og fiskeridepartementet planlegger å avholde auksjon av havbrukstillatelser for sommeren, som vil bidra til å trekke inn ekstraordinær avkastning fra nye konsesjoner. For eksisterende konsesjoner er grunnrenten i svært liten grad hentet inn. En overskuddsbasert grunnrenteskatt vil innebære at fellesskapet får en andel av grunnrenten også i eksisterende konsesjoner.

Finansdepartementet har fredag 27. april publisert følgende varsel:

«Storingsrepresentanter fra SV har i Dokument 8: 192 S (2017-2018) bedt regjeringen om å utrede og legge frem forslag om en avgift per kilo produsert fisk fra oppdrettsanlegg (produksjonsavgift). Selv om det oppnås gode resultater, vil det vil være svært uheldig for næringen at det innføres en ny, lønnsomhetsuavhengig avgift. Regjeringen vil i stedet utrede og eventuelt foreslå en grunnrenteskatt på havbruk med innføring i 2020.

En eksportavgift på ubearbeidet oppdrettsfisk ble vurdert og ikke foreslått innført av regjeringen i Prop. 1 LS (2017-2018) *Skatter, avgifter og toll 2018*. Begrunnelsen var blant annet at en eksportavgift på ubearbeidet oppdrettsfisk innebærer en rekke økonomiske utfordringer. Mange av svakhetene ved en eksportavgift gjør seg også gjeldende for en produksjonsavgift som skissert i repre-

sentantforslaget. Avgiften må betales uavhengig av lønnsomhet og kan gjøre produksjon og investeringer ulønnsomme. En bruttoavgift vil bryte med prinsippene for et vekstfremmende skattesystem.

Nærings- og fiskeridepartementet skal avholde en auksjon for å tildele nye konsesjoner i havbrukssektoren, jf. høringsnotat av 8. mars 2018. Havbrukskonsesjoner gir beskyttet rett til næringsutøvelse og opphav til en ekstraordinær avkastning (grunnrente). En andel av grunnrenten bør derfor tilfalle fellesskapet.

Formålet med auksjonen er å trekke inn ekstraordinær avkastning fra nye konsesjoner. For eksisterende konsesjoner er grunnrenten i svært liten grad hentet inn. En overskuddsbasert grunnrenteskatt vil innebære at fellesskapet får en andel av grunnrenten også i eksisterende konsesjoner.

Regjeringen ønsker å gi informasjon om vesentlige forhold som kan antas å være av betydning for budgivere i auksjonen. Regjeringen vil på denne bakgrunn informere om at den vil utrede og eventuelt foreslå en grunnrenteskatt på havbruk som vil omfatte laks, ørret og regnbueørret med innføring i 2020. En slik skatt er for tiden under utredning, uten at et detaljert forslag er utarbeidet ennå.

Så langt baserer Finansdepartementet sin utredning på modellen for grunnrenteskatt på vannkraftverk, med følgende hovedelementer:

- Grunnrenteskatt på havbruk tilpasses havbrukets særpreg.
- Skattegrunnlaget fastsettes med basis i bruttoinntekter fratrukket kostnader som har tilknytning til produksjonen av oppdrettsfisk.
- Det gis fradrag for driftskostnader og skattemessige avskrivninger av driftsmidler knyttet til produksjonen av oppdrettsfisk.
- Det gis ikke fradrag for faktiske renteutgifter, men en friinntekt. Friinntektsgrunnlaget er skattemessig verdi av avskrivbare driftsmidler, som multiplisert med en rente utgjør friinntekten.
- Auksjonsbeløpet i den forestående auksjonen inngår i grunnlaget for friinntekt. Det innebærer at det gis fradrag over tid for auksjonsbeløpet i grunnlaget for grunnrenteskatten og begrenser grunnrenteskattens virkning på den kommende auksjonen.
- Det er ikke tatt stilling til hvilken skattesats som skal benyttes.

Det gjøres oppmerksom på at dette er status på det nåværende tidspunkt, og at dette ikke hindrer at man vil vurdere andre inntektsskattemodeller basert på anerkjente prinsipper for grunnrentebeskatning eller at Stortinget vil komme til en annen konklusjon når regjeringen senere eventuelt fremmer lovforslag om innføring av en grunnrenteskatt.»

Nærmere om havbruksfondet

I forbindelse med Stortingets behandling av havbruksmeldingen i 2015 vurderte en spørsmålet om en særavgift for oppdrettsnæringen. Stortinget vedtok at det ikke skulle innføres en areal- eller produksjonsavgift for oppdrettsnæringen. I behandlingen av meldingen gikk næringskomiteen i sin innstilling inn for at 80 pst. av inntektene fra vekst i oppdrettsnæringen skulle tilfalle kommunal sektor, og ba regjeringen om at det skulle opprettes et havbruksfond som skulle fordele midlene mellom kommunene og fylkeskommunene. Havbruksfondet er nå på plass, for å gi kommunene inntekter fra vekst i oppdrettsnæringen. Midlene skal fordeles til kommuner og fylkeskommuner med eksisterende oppdrettslokalteter, og til kommuner som legger til rette for nye lokaliteter.

Det nye systemet for vekst i havbruksnæringen, det såkalte trafikkløssystemet, trådte i kraft i 2017, og innebærer at det annethvert år kan tildeles inntil 6 pst. vekst i tillatelseskapasiteten i de områder langs kysten hvor den miljømessige statusen er vurdert til å være god. I oktober 2017 ble første miljømessige vurdering etter det nye systemet foretatt, og det er besluttet at det kan tildeles vekst tilsvarende om lag 3 pst. av dagens kapasitet i oppdrettsnæringen. Tildelingen av ny kapasitet gjennomføres i to etapper, hvor det tilbys vekst både, gjennom økt kapasitet på eksisterende tillatelser til fast pris (ca. 1/3 av veksten) og gjennom nye tillatelser som tildeles på auksjon (ca. 2/3 av veksten). Tildelingen til fast pris er snart fullført, og auksjonen er planlagt gjennomført før sommeren.

Det har vært stor interesse for tilbudet om økt kapasitet til fast pris. Det er innbetalt vederlag for over 95 prosent av den tilbudte veksten, til sammen om lag 950 millioner kroner. Det er høyst usikkert hvor store inntekter den forestående auksjonen kan innbringe. Der som en rent beregningsteknisk legger til grunn samme pris som ved fastpristildelingen, blir de samlede inntektene fra denne tildelingsrunden (fastpristildelingen og auksjonen) anslagsvis 2,9 mrd. kroner i 2018. Av dette vil 80 prosent, om lag 2,3 mrd. kroner, fordeles til kommuner og fylkeskommuner gjennom havbruksfondet. Til sammenligning ble det utbetalt 60 millioner kroner fra havbruksfondet i 2017. 164 kommuner kvalifiserte til å motta inntekter fra havbruksfondet i 2017. Om samme antall kommuner mottar inntekter i 2018, vil kommunene i gjennomsnitt dermed motta ca. 12 millioner kroner, men varierende med lokalitetskapasiteten.

